

Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı

Mustafa Ruhi ŞİRİN

Tarabya, 26 Şubat 2008 Bir günü otuz yıl gibi yaşamak. Bugünün özeti bu olsa gerek. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün 208 numaralı sınıfı. Kilidi bozuk kapısından Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın Hoca ilk derse girdik. Kaçalın Hoca'nın tevazuyla dinleyişi günün en güzel fotoğrafı olarak kaldı bende. Ders için görevlendirilen Neslihan Öksüz, çocuk edebiyatı konusunda çalışmak isteyen genç bir araştırmacı.

Çocuk Edebiyatı dersini öğrencinin öğrenme, inceleme, uygulama süreçlerinde yer alması ve öğretici duruma gelmesinin sağlanması için kuram, yöntem ve uygulama etkileşimi çerçevesinde öğretmek istiyorum. Çocuk edebiyatı kültürünü kavramış öğretmen adaylarının yetişmesi için bu yaklaşımı sürdürmek bence önemli.

YÖK'ün Türkçe öğretimi için öngördüğü son paragraf çocuk edebiyatını sınırlayıcı bir içerikte. Okul öncesi, sınıf, sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmenliği için hazırlanan program paragrafının içeriği aynı. Türkiye'de çocuk edebiyatı öğretimi türlerin tanıtımı ve çocuk edebiyatı tarihine dayalı yapılıyor. Nedeni çok açık: Bu dersi verebilecek eğitici sayısı çok az. Çocuk edebiyatının amacı ve işlevi alanın tanıtılması ile sınırlandırılmış.

Malte Dahrendorf'un edebiyata, okumaya ve kitaplara yönelme, edebiyat ve sanat eğitimi yaklaşımını önemişiyorum. Asıl başarılması gereken ise Türkçe derslerinde nitelikli çocuk kitaplarını seçebilecek öğretmen adayını yetiştirebilmek. Öğretmen adayının çocuk edebiyatını kuram ve yöntem ilişkisi içinde kavraması nitelikli bir programla da yakından ilgilidir. Öğretmen adayının nitelikli kitabı seçmesi de yetmez; kitabı niçin seçtiğini, hangi yaş düzeyi için kullanacağını ve önereceğini ve kitabı çocuğa nasıl tanıtacağını da bilmesi gerekir.

Çocuk edebiyatı öğretiminde alanın tüm bileşenlerinin etkileşimi için dört öncelik dikkate alınmalı; Türkçe öğretimi, okuma kültürü, yazılı kültürle etkili iletişim, edebiyat ve sanat öğretimi. Öğretmen adayının çocuk

edebiyatının temel ölçütlerini, kuram ve uygulamalarını kavramak birinci aşama. Çocuğun yaşına, ilgilerine, gelişim düzeyine uygun kitap seçebilmek yetkinliğine ulaşması ikinci aşama. Bunu yapabilmek için öğretmenin çocuğu tanıması, çocuğa göre'liği, çocuk bakışını, çocuk gerçekliğini, edebiyatı, çocuk edebiyatı ve ilk gençlik edebiyatını eleştirel düzeyde öğrenmesi gerekli ve zorunludur...

Çocuk Edebiyatı derslerimi doğacak ilk torunuma adadım bugün; ben de bir öğrenciyim artık. Öğrencilerimden daha çok çalışmam gerektiğinin de farkındayım...

Tarabya, 18 Mart 2008 Yağmurlu bir İstanbul sabahının yorgunluğuyla girdim sınıftan içeri. Bu hafta, 208 numaralı sınıfın perdeleri siyah. Dersten önce şiir okumak çocuk dürbünlerimizin sisini uzaklaştırıyor sanki. Aslında şiir de derse dâhil. Öğrencilerim öğretmenliğe başladıkları ilk gün şiirle girsın sınıflara, son dersin çıkış zili çaldığında da şiirle uğurlasınlar öğrencileri evlerine. Türkçenin şarkılı sesiyle büyüyen çocuklarda yaşamak isterim doğrusu...

Dört haftada çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kültürünün kozasını inceden inceye örmeye başladık. Çıtayı biraz aşağı çekmiş olmam da yararlı oldu. Sınıfın çoğunluğunun çocuk kitabı okumamış öğrencilerden oluşması ilginç. Öğrencilerde önce çocuk kitapları okuma isteği uyandırmam gerekecek. İlk gençlik edebiyatı örnekleri okumalarına da sıra gelecek. Öğrencilerin edebiyat okuru olamadan üniversiteye adım atmış olmaları ve Türkçe bölümünü seçmiş olmaları ise hiç şaşırtmadı beni. Bu durum, liselerde edebiyat dersinin edebiyat ve türler tarihi ağırlıklı okutulmasının sonucudur. Bunun temel nedeni ise yeni kuşaklara ne klasik edebiyatı ne de çağdaş edebiyatı sevdirecek yöntemlerle okutulmamasıdır. Yapmak istediğim özetle şu: Türkçe öğretiminde nitelikli çocuk ve ilk gençlik edebiyatı örneklerinden yararlanmayı öğretmek.

Tarabya, 1 Nisan 2008 Her geçen hafta öğrenci ilgisinde artış gözlemliyorum. İlk ödev sunumunda görme engelli İlhan Çınar'ı dinledik. Dünyada çocuk edebiyatının gelişimini ve dönemlerin özelliklerini anlattı İlhan. İki sınıftan seçtiğim ödevlerden yedi sunum dinledik. Çocuk edebiyatı kavrayışı bakımından böylece verimli bir ders ortamı hazırlamış olduk.

Çocuk gerçekliğini iki sınıfta iki ayrı örnekle yorumladık. Çocuk, yetişkin, bulut örneğinde on yaşındaki çocuk bir fil gördü önce, sonra bir keçi. Yetişkin ise bulut gördüğünü söyledi. B sınıfında ova, kocaman bir ağaç, 9 yaşındaki çocuk ağaçtaki salıncakta salınırken gökyüzünde vefat etmiş anneannesini gördüğünü düşledi. Yanına yaklaştığını, yan yana salındığını duygusuyla sevincini yansıttı. Yetişkinse, ağacı ağaç olarak algılandığını ifade etti. Hiç kuşku yok ki, çocuk gerçekliğini belirleyen sanatçıdır. Çocuk

gerçekliği de çocuk ve çocukluk gibi değişkendir. Dağlarca'nın vurgusuyla söylemek gerekirse, *çocukların baktığı yerden bakmak ve çocukların gördüğünü görmek*, rengini verir çocuk gerçekliğine. Sevim Ak'ın *Uçurtmam Bulut Şimdi* (kitaba adını veren öykü) ve Lamorise'nin *Kırmızı Balon'u* iki iyi örnek çocuk gerçekliği için.

Öğrencilerin çocuk ve ilk gençlik kitabı okumalarına daha çok zaman ayırmalıyız. Her türün seçkin birkaç örneğini değerlendirecek düzeye gelmek için başka da yöntem yok. Bu arada öğrencilerime edebiyat okuru olmanın anlamını sezdirmeye çalıştığımın da farkındayım. Türkçe öğretmeni olabilmek de iyi edebiyat okuru olmak değil mi zaten!..

Tarabya, 22 Nisan 2008 Gökyüzü bulutların üstünde. Sıkıcı yaz sıcağı bunaltıyor insanı. Boğaziçi Köprüsü'nden geçerken arabanın içi soğuyor bir anda. Dokuzuncu salı. Küçük de olsa edebiyata ve çocuğa ilginin başladığını seziyorum. Çocuk ve ilk gençlik kitabı inceleme ödevi listesini de duyurdum öğrencilere.

Bu haftanın konuk yazarı Gülten Dayıoğlu'ydu. Gülten Dayıoğlu'nu dinleyen öğrencilerin dikkati fark edilmeye değerdi. Yetmiş ikinci kitabı geçen hafta yayımlandı. *Mo'nun Gizemi*'nin ikinci cildini henüz okuyamadım. Yirmi altı yıllık bir dostluk var aramızda. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatına katkılarını, adına vakıf kurarak taçlandırdı Dayıoğlu. İlk yılın ödülü yarın açıklanacak. Dursun Ege Göçmen'in *Camı Sıkılan Çocuk* ile Zehra Tapunç'un *Charta Pergamena* kitapları arasında bölüştürüldü ödül. Seçici Kurulda ödül yerine, özendirme ödülü verilmesi önerim kabul görmedi. Bu tür yarışmalarda ilk ödül kazanan eserlerin niteliği çok önemli. İkinci ödül yeni kitle iletişim araçlarının çocuk ve ilk gençlik edebiyatına etkisi konusundaki araştırmalara verilecek...

Gülten Hanım'la Dekanımız Ayla Oktay'a uğradık öğle üzeri. Çocuk ödevinin ağır işçisiyim, Ayla Hoca'nın gözünde. *I. İstanbul Çocuk Kurultayı*'nın (2000) ve *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*'nin (2004) yetişkin divan başkanlığına önermişim Ayla Hoca'yı. Son iki yılda *Okuyan Şehir Sakarya* etkinliklerinde okul öncesi ve sınıf öğretmenleriyle çok verimli ve güzel iki gün yaşamıştık Sakarya'da.

Ömrüm boyunca, öğretmen yetiştiren hocaları hep gıptayla izledim. Çocuk edebiyatı dersini kabul etmemin en temel nedeni de bu...

Fakülte kapısından çıkarken çalılar arasında ters dönmüş ve gözleri yumulmuş bir serçe gözüme ilişti. Eğildim, serçe parmağımla dokundum ölü serçenin kanatlarına. Parmaklarımın arasında bir tüy hafifliğindeydi sanki. Martmış derler en zalim ay. Serçeciğinse zalim ayı nisanmış. Onu, bahçedeki

çalıların gölgesinde iki küçük mine çiçeği arasına usulca bıraktım. İnancımın kuşku duymadım hiç; kuşlar da kaderle uçar. Allah kuşların da Allah'ıdır... Ama bilmiyorum niye, gecenin şu vaktinde bir serçe uçar hâlâ yıldızsız gökyüzünde. Ve kanatlarından yıldızcıklar uçarur bir yerlere...

Tarabya, 6 Mayıs 2008 Çok yorulmuş olmama rağmen güzel bir gündü. *I. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşması*'nı gerçekleştirdik bugün. Türkiye üniversitelerinde bir ilk. Bir günlük buluşmanın öğrenciler açısından anlamı daha da büyük. Çocuk ve ilk gençlik kitabı yazarları ve çizerlerini tanıma olanağı bulmaları da önemli. Türkçe öğretimiyle çocuk ve ilk gençlik edebiyatından yararlanma konusunu Selahattin Dilidüzgün'ün açılış konferansında dinledik. Selahattin Bey Türkçe ve edebiyat öğretimine çocuk edebiyatı merkezli en ciddi eleştirileri yöneltmiş akademisyenlerimizden. *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları* kitabı da gelişmeye açık bir model önerisi. Malte Dahrendorf'un okuma ilgilerine dayalı öğrenme yöntemine ilişkin eleştirel yaklaşımın öğrenilmesi açısından da yararlı bir kitap. Asıl sorun ise Türkçe ders kitapları ünitelerinde yer alan metinler ve metinlerin çözümlemesine yönelik sıradan yaklaşım. Son yıllarda vardığım sonuç şu oldu: Türkçe ve edebiyat öğretiminin çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimi üzerine bir sempozyumun düzenlenmesi çok yararlı olacak.

Fatih Erdoğan'ın yönettiği "Türkiye'de Çocuk ve İlk Gençlik Kitabı Yazarı Olmak" oturumunda Seza Kutlar Aksoy, Mevlâna İdris Zengin, Aytül Akal'ı dinledik. Üçünün de son on beş yılda okurla buluştuğu dikkate alınırsa, çocuk ve ilk gençlik kitabı yazarlığında yeni bir dönemin başladığı kabul edilebilir. Bu dönemin öncülerinden biri de Fatih Erdoğan...

Nazan Erkmen'in yönettiği "Türkiye'de Çocuk ve İlk Gençlik Kitabı Çizeri Olmak" oturumunda ise Saadet Ceylan, F. Füsün İyicil, Osman Kehri açtı çizerlikle ilgili Pandora'nın Kutusu'nun kapağını. Dört çizerimiz de dünyaya açılacak nitelikte kitap resimlemesi yapmış ustalarımız. Benim görüşümde değişiklik olmadı: Çocuk kitabı çizerlerimizin eserlerinin çocuk gerçekliğine daha uygun olduğunu ve sanat değeri bakımından yazarlardan daha nitelikli örnekler verdiklerini düşünüyorum. Bunda, resim sanatı disiplini içinde eğitim almış olmalarının payı büyük.

Buluşma çerçevesinde düzenlediğimiz kırk çizerimizin "Çocuktaki Resim Sergisi" ise bu tespitin önemli bir belgesi. Buluşmanın üç gönüllü ortağı Marmara Üniversitesi, Boyalıkuş Çocuk Kitapları Çizerleri Grubu, Çocuk Vakfı, çocuk ve ilk gençlik edebiyatımıza bir kayıt düşmüş oldu bugün. Otuz civarında yazar, çizer ve akademisyenin bir üniversitede bir araya gelmesi kadar öğrencilerin ilgisi de önemliydi. Sanatının 45. yılında Gülten Dayıoğlu onur konuğumuzdu. En önemlisiyse on gündür hastanede yatmakta olan

genç akademisyenimiz Neslihan Öksüz'ün buluşma için üniversiteye çıkıp gelmesiydi.

Çocuk edebiyatı dersleri için geçen yıl Mustafa S. Kaçalın aradığında yorulacağımı biliyordum. Bugünü görmüş ve yaşamış olmak ise bütün yorgunluklara değdi. İki sınıftan on üç öğrencimiz ise buluşmanın asıl ev sahipleriydi. Osman Gökhan Çam'ın yönetiminde *Seranat* kültür-edebiyat dergisinin ilk sayısının bugün çıkmış olması da günün en iyi haberlerinden biriydi. Bu buluşma geleneğini üniversitenin sahiplenmesi için dekanımız Ayla Oktay'ın öncülük etmesini diliyorum. Şaşkınlığıma gelince: Buluşmaya seksen dört kişiyi davet ettik. Gelenler birer dakikalık selamlama konuşmaları yaptılar; gelemeyenlerden yalnızca beşi buluşmayla ilgili görüşlerini iletiltiler bize. Muzaffer İzgü, eşinin rahatsızlığı nedeniyle gelemeyeceğini önceden bildirmişti. Her çocuk ödevinde kimseyi dışta bırakmayan yaklaşımı sürdürmeye özen gösteririm. İçim rahat. Ancak, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı çevrelerinde kimi tutucu ve tarafgir yaklaşımlardan dün olduğu gibi bugün de çocuklarımız adına kaygılıyım.

Tarabya, 2 Haziran 2009 Geçen yıl, 208 numaralı sınıf'taki dersler daha verimli geçmişti. Amfi III'te iki sınıfı birleştirme önerisini yaptığım hâlde sıkıntılı geçti bu dönem. Öğrencilerin ilgisi çok daha zayıftı. Ne kadar çaba sarf etsem, özen göstersem de Türkçe öğretimi ile çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ilişkisini kavrama noktasında heyecan uyandıramadım. Son haftalarda az da olsa bir ilgi sezsem de bu yeterli değil. Öğrencilerin çoğu, çocuk kitabı okumadan üniversite dönemine gelmiş.

Bugün *Küçük Prens* üzerine üç saat konuştuk. İki aydır söylediğim hâlde ancak otuz öğrenci okumuş kitabı. Kitabın anlattığı öykü sıra dışı olmasına karşın, üzerinde fazla düşünmeden öykünün dış yüzüyle ilgilenmekle yetinmeleri anlaşılır bir durum. Kitabın ana felsefesiyle olan ilişkisi ise dikkatlerini çekmiş. Antoine Saint De Exupéry'nin bu anı-romanı bir klasik. Fantastik bir roman, asla masal değil. Ana tema büyüklerin yargıları, büyüklerin eleştirisi. Buna karşılık bir çocuk kitabı da değil *Küçük Prens*. Drewerman ve Neuhaus'a göre, teması ideal insanlık talebidir. Yalnızlaşan modern insanın, dünyadan kaçışını simgeler beş buçuk yaşındaki *Küçük Prens*. Exupéry, değişimi önerir modern insana. *Küçük Prens*, gezdiği altı gezegenin insanların yalnız olduğunu ve gerçekle yüzleşme cesareti gösteremediklerini fark eder. Nuran Direk'in vurgusuyla *Küçük Prens*, çocuk bakışıyla dünyayı eleştirmekten çekinmez. Buna karşın *Küçük Prens* çocuk dil dizgesine göre yazılmıştır. Niçin çocuklarca da okunduğuna gelince: Çocuk bakışına göre ve çocuk gerçekliğine uygun yazılmış olması. Resimlemenin çocuk gerçekliğini yansıtması. Kahramanın altı yaşlarında çocuk kahraman olması. Yirmi yedi bölümün her birinin ilginç yeni birer öykü içermesi. Büyüklerin ve çocukların

farklı düşündüğünü neden-sonuç ilişkisiyle ve dikkat çekici bir dille anlatması gibi nedenler sıralanabilir. Benim her okuyuşta dikkatimi çeken ise -en az otuz kez okumuş olmalıyım kitabı- bütün kahramanların erkek olması. Şaşırtıcı ve ilginç gelir bana bu yaklaşım. Öğrencilerim, *Küçük Prens*'le edebiyatın giriş kapısını çok daha kolay açabilirler. Bunu hissettirmek için sınıfta Johann Sfar'ın *Küçük Prens* kitabından da söz ettim. Kendi bağlamında bir çizgi roman uyarlaması olarak iyi, ancak *Küçük Prens* kitabındaki ne edebiyat ne de resim tadı var kitapta. Çocuk gerçekliği ise yetişkin gerçekliğine evrilmiş durumda...

Tarabya, 9 Haziran 2009 İstanbul'da hava sıcak ve bunaltıcı. Buna karşın güzel bir gün daha kaydettim hayat defterine. Bugün, "II. Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Buluşması"nı gerçekleştirdik. Marmara Üniversitesi, Boyalıkuş Çocuk Kitabı Çizerleri Grubu, Çocuk Vakfının gönüllü ortaklığında düzenledik buluşmayı. Bu yılın onur konuğu Fatih Erdoğan'dı. Çok yalın, içten, şık ve derin bir konuşma ile seslendi bize Fatih Erdoğan. Dekanımız Ayla Oktay, Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanımız Mustafa Sinan Kaçalin, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet Emre Bilgili, Boyalıkuş adına Sibel Demirtaş'ı da dinledik açış konuşmalarında. İlk buluşmadan daha verimli bir buluşma gerçekleştirdik. Geçen yıl başlattığımız bu geleneğin yılda bir değil de her ay düzenlenmesi daha da yararlı olacak. Açış konuşmamda, edebiyatla okuma alışkanlığı kazandırmayı niçin önemsedığimi yorumladım, kısaca. Klasik edebiyatı okuyacak yetkinliğe ulaşılması için okul öncesinden, ilköğretimin birinci ve ikinci basamaklarında okuma kültürünün kazanılması gerekir. Türkçe ve edebiyat öğretiminde çocuk ve ilk gençlik edebiyatından yararlanmak bu bakımdan çok önemli. İkinci buluşmada selâmlama konuşması yapan Gülten Dayıoğlu, Mehmet Güler, Yunus Bekir Yurdakul, Handan Derya, Mevlâna İdris Zengin, Keriman Güldiken, Adnan Ay, Elif Konar ve onur konuşumuz Fatih Erdoğan'ı merkeze alarak son çeyrek yüzyılı değerlendirdiler. Çocuk kitabı çizerlerimiz Sibel Demirtaş, F. Füsün İyicil, Hatice Akbıçak Günel, Emel Kehri, Hande İyicil, Gökçe Birtan aynı gelişmenin çocuk kitabı resimlenmesindeki yönünü fark ettirdiler öğrencilerimize. Bir kere daha not düşmekte fayda var: Çizerlerimiz dünyaya özellikle Batı'ya açılmada daha önde. Aldıkları resim eğitimi tam anlamıyla Batı tarzına dayalı olduğu için Batı yadırgamıyor çizerlerimizi. Batı tarzı müzik çalışmalarını sürdüren müzisyenlerimiz de bunun en tipik örneği. Yazarlarımıza ise çok uzak ve ön yargılı, Batı. Yeryüzü yazarlığına adaylarımızın niçin az olduğu üzerinde ayrıca durmak gerekir. Çocuk gerçekliğini kavramış ve edebiyatı olan yazarlar arasında, Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Sevim Ak, Behiç Ak, Mavisel Yener, Aytül Akal, Mevlana İdris Zengin öne çıkan isimler, bence. Sayabileceğimiz çizerlerimiz ise daha fazla: Mustafa Delioğlu, Osman Kehri, Ferit Avcı, Necdet

Yılmaz, Saadet Ceylan, Betül Sayın, Şahin Erkoçak, F. Füsün İyicil, Gamze Baltas, Sibel Demirtaş, Ayşe İnan Alican, Hatice Akbıçak Günel, Gökçe Birtan ilk aklıma gelenler...

Buluşmadan geride kalan en güzel anlardan birini az kalsın unutacaktım: Çocuk Vakfında düzenlediğimiz *7 Öykü 7 Kitap* çalışmasında ilk öyküleri resimlenen ve çok az sayıda çoğaltılan çocuklarımız Sırma Zeynep Gülan, Ümmühan Zeynep Bilgili, Sare Bahar Zülfikar, Nedim Ali Zengin'in kitapları buluşmayı güzelleştiren armağanlardı. Benim bu dört büyük arkadaşım heyecanlıydı ve az konuştular. Buluşmanın yükünü kaldıranlar ise bu yılın üçüncü sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıflardan Osman Gökhan Çam, Sümeyye Boz, Zehra Önal ile ilköğretim ve okul öncesi bölümleriyle iletişimi sağlayan Burcu Kahyacık'tı. İkinci buluşmanın sunucuları Esra Bilgin ile Soner Ayyıldız'dı. *Masalımı Yazar mısın?* ve *7 Öykü 7 Kitap* sergileri de çocuk iklimine dönüştürdü buluşmayı. Öğrenci arkadaşlarımın bugünü güzel bir gün olarak hatırlamaları bile her şeye değer...

Yenibosna, 23 Şubat 2010 208 numaralı sınıf'ta üçüncü yılın ilk dersi. Türkçe eğitimi bölümü için geliştirdiğim çocuk ve ilk gençlik edebiyatı programı ders notları günün birinde bir cilt kitaba dönüşebilir. Bu ders notlarından birçok üniversitede çocuk edebiyatı dersi okutan eğiticinin yararlanıyor olması da sevindirici. Üçüncü sınıf öğrencileriyle on dört hafta çocuk, çocuk gerçekliği, ilk gençlik, edebiyat, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı evreninde yolculuğa çıkacağız yine. Geçen yıl amfi ortamı uygun değildi. Öğrencilerin ilgisi daha azdı önceki yıllara göre.

Bu yıl çocuk ve ilk gençlik edebiyatı türlerinde kitap incelemelerine daha fazla ağırlık vermek istiyorum. İlk günden birinci ödev konularını belirledim. Çocuk edebiyatının hafife alındığı bir ülkede sonuç almanın zor olduğunun farkındayım. Her başlangıç yeni umutların doğması demek. Arzulu ve tutkulu öğrencilerle geleceğin okuruna bugünden seslenebilmek benim için yeterli. Kalbim yorulmuş olsa da heyecanımdan hiçbir şey eksik değil. Hayatımda eksikliğini hissettiğim ise annesizlik...

Tarabya, 1 Haziran 2010 Hava rutubetli. Sıcaklık otuz beş derece. İstanbul'da yaprak kıvıldamıyor.

Öğle üzeri Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü'ne gittim. "III. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşması"nı bugün gerçekleştirdik. Bu yılın onur konuğu Yalvaç Ural'dı. 70 çocuk kitabı, 50'yi aşkın çocuk dergisi ile tam otuz beş yıllık bir emek. Yalvaç Ural'ın şiiri Orhan Veli şiirinin devamı bir şiir. Kısa öyküler anlatıyor şiirlerinde. Şiirlerinin dokusunda abartısız bir mizah dili var. Çocuk gerçekliği ve çocuk bakışının yansıdığı şiirlerine yalın bir

Türkçe egemen. Yalvaç Ural'ın *Sincap, Kulağımdaki Küçük Çan, Müzik Satan Çocuklar* ve *Mırname* kitapları zamana direnecek şiir kitapları bence...

Selahattin Dilidüzgün'ün yönettiği oturumda Hikmet Altınkaynak, Necati Güngör, Fatih Erdoğan konuştu Yalvaç Ural'ın çocuk kitabı yazarlığı ve yayıncılığı üzerine. Gülten Dayıoğlu, Mine Soysal, Ayfer Gürdal Ünal ve Nuran Turan onur konuğu ile ilgili selamlama konuşmaları yaptılar. Boyalıkuş Çocuk Kitabı Çizerleri Grubu adına Sibel Demirtaş yaptı selamlama konuşmasını. F. Füsün İyicil, Emel Kehri, Gökçe Birtan da aramızdaydı. Atatürk Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Cemil Öztürk kısa bir konuşma yaptı buluşmayla ilgili. Üniversitenin bu geleneği sahiplenmesi gerektiği duygusunu hissettirdi bize yeni dekanımız. Çocuk Vakfı ve Boyalıkuş Çocuk Kitabı Çizerleri Grubu'nun katkıları ve ısrarıyla gerçekleşiyor buluşmalar. Birkaç saat de olsa öğrenci-yazar çizer buluşması önemli ...

Dileğim, buluşma geleneğinin üniversitelerde yaygınlaşması. Önümüzdeki yılın onur konuğunu da bugünden açıkladık. Dünyada en çok çocuk kitabı resimlemiş sevgili Mustafa Delioğlu. Gecikmiş de olsa teşekkür ve vefa borcumuzu yerine getirmiş olacağız Delioğlu'na ...

Nişantaşı, 27 Eylül 2011 5-7 Ekim 2011 tarihinde Ankara Üniversitesince düzenlenecek "III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu"nda iki atölye çalışması gerçekleştireceğim. İlki, "Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı". 2008'den bu yana Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde verdiğim Çocuk Edebiyatı dersleri üzerine 6,5 dakikalık tanıtım filmini 7 Renk stüdyolarında Abdülhamit Avşar hazırladı. Üniversitede düzenlediğimiz üç "Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşması"nın fotoğraf ve görüntüleri ile çocuk edebiyatı kültürünü yansıtan kitap kapaklarına yer verdik tanıtım filminde. Üç ana soru belirledim: Bir: Türkiye'de çocuk edebiyatı öğretimi niçin başarısız oldu?.. İki: Çocuk edebiyatı öğretiminin amacı ve işlevi ne olmalıdır?.. Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?..

Çocuk edebiyatı öğretiminde alanın bütün bileşenleriyle ilişkilendirilmesi gereken dört öncelik var: Türkçe öğretimi, okuma kültürü, yazılı kültürle etkili iletişim, edebiyat ve sanat öğretimi... Sonuç: Okuyan birey, okuyan toplum ve okuyan Türkiye. Atölye çalışmasındaki tartışmaları da günlüğe yansıtacağım...

Ankara (Cebeci), 5 Ekim 2011 "III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nun ilk günü. 35 yılın sonunda çocuk, edebiyat ve okuma kültürüne adanmış güzel bir buluşma yaşadık. Ankara Üniversitesinde 2 yıl önce kurulmuş Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Araştırma ve Uygulama Merkezi (ÇOGEM) düzenliyor sempozyumu. Kongre Başkanı Sedat Sever 10 yılda 3 sempozyum düzenleyerek iyi bir başlangıç yapmış oldu üniversitesi ve çocuk

ve gençlik edebiyatımız adına. Yazar, çizer, araştırmacı yanında az sayıda da olsa çocuk katılımı ile öncekilerden daha iyi bir ortamda gerçekleşiyor sempozyum. Türkiye'nin önde gelen çocuk ve gençlik kitabı yazarları-çizerlerinin bu buluşmasında onur konuğu Muzaffer İzgü. Üç sempozyumun eksik yönü çocuklara söz hakkı verilmemesi ve çocukların kendilerini ifade edecek ortam bulamamaları. Akademik çalışmalarda ileri sürülen gerekçe ne olursa olsun bu anlayış değişmeli...

Çok sayıda dostu bir arada görmek bütün yorgunluklarımı alıp götürdü. Son yıllarda yazıştığım ve birkaç kez telefon görüşmesi yaptığım yürüme engelli Kerem Dölarslan'ı da görmüş oldum. Kerem Bey, üniversite eğitiminden sonra çocuklar için kitap yazıyor. Bugün çocuk edebiyatı yolculuğumu tekrar yaşadım. Anılar geçidi gibi bir gündü bugün...

Ankara (Cebeci), 6 Ekim 2011 Sempozyum programında sabah, çocuklar için, “Çocuk Gerçekliğine Göre Yazılmış Şiir-Türk Çocuk Şiirinin Evreninden Örnekler-” konulu atölye çalışmasını gerçekleştirdim. Çocuklarla şiir buluşmasını Türk şiirinin en görkemli çocuk şairi Dağlarca'ya adadım. Ahmet Kerem'e hoşgeldin şiirlerinin ilk kitabı *Okula Giden Kedi*'nin ilk şiirini okuyarak başladık atölye çalışmasına. Şiiri bugünün günlüğüne kaydediyorum:

Şairlerin Bilmesi Gerekir

Şairlerin

Bilmesi gerekir:

Şiirlerin de

Büyüme yaşı vardır

Kolay mı

Küçük yaşlarda

Kalmak isteyen

Şiirleri yazmak

Sözcükler göz gibidir

Diyor Dağlarca dedemiz*

Çocuğun

Baktığı yerden

Bakarsan

Görürsün

Çocuk gibi

O zaman

Tam bir

Çocuk dürbünüdür şiir

Fazıl Hüsnü Dağlarca (1914 - 15.10.2008)

“Şairlerin Bilmesi Gerekir” şiirini Ahsen ile Barın birlikte okudular. Ardından şiiri nasıl algıladıklarını yorumladı çocuklar. 8-13 yaş grubu 60 kadar çocuğun şiir algıları üzerinde konuştuk. Bulut-çocuk gerçekliği ilişkisi üzerinden örneklendirdim çocuk gerçekliğini. Tevfik Fikret'ten Dağlarca'ya,

Yalvaç Ural'dan Betül Tarıman'a, Cahit Zarifoğlu'ndan Mevlâna İdris Zengin'e Türk çocuk şiirinden örnekler okudu çocuklar...

İkinci vakti, “Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Öğretimi” oturumunda Fatih Erdoğan, Medine Sivri, Selahattin Dilidüzgün, Sedat Sever ve bendeniz görüşlerimizi açıkladık. Oturumu Cahit Kavcar hocamız yönetti. Selahattin Bey, ülkemizde, edebiyat öğretimi dalının olmadığından hareketle alanı yorumladı. Medine Sivri, karşılaştırmalı edebiyat bağlamında çocuk edebiyatı öğretimi üzerinde durdu. Fatih Erdoğan, temel sorunun sanat eğitimi olmayışından kaynaklandığı yönündeki görüşlerini dile getirdi. Sedat Sever, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatının temel ölçütlerini ve çocuğun yaşantısındaki yerini kavratmak, çocuk edebiyatı öğretiminin asıl amacı olması gerektiği yönündeki görüşünü açtı. Konuşmanın özeti şöyle: Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretimi yerine okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimi için yeni program hazırlanmalı. Türkçe ders kitaplarının amacı ve işlevi okuma kültürü kazandırmak amacıyla yeniden düzenlenmeli...

Okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimi için düzenlenecek çalıştay için üç ana sorunun cevabı aranmalıdır. Bir: Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretimi niçin başaramadı? İki: Çocuk edebiyatı öğretiminin amacı ve işlevi ne olmalıdır? Üç: Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? Bu üç sorunun odaklanması gereken dört öncelik ise Türkçe öğretimi, okuma kültürü, yazılı kültürle etkili iletişim, edebiyat ve sanat öğretimi...

Ankara (Cebeci), 7 Ekim 2011 Sabah yönettiğim ilk oturumda *Çocuk ve Şiir* konulu iki bildiri dinledik ve çocuklar için Türkçe yazılan şiiri 100 yıllık bir evren içinde tartıştık. Çocuklar için yazılacak şiirlerde toplumsal konular yer almalı mı? Sorusunu merkeze alan konuşmacılar, ağırlıklı olarak, ‘iyi şiir’in sınırı olmadığı görüşünü savundular. Oturumda ortaya çıkan ikinci ortak görüş ise Türkçe ders kitaplarında yer alan çoğu şiirlerin çocuğu şiirden uzaklaştırdığı görüşü oldu...

Öğleden sonra “Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı” atölye çalışması için müzik dersliği’ne girince önce kaygılandım. 8-13 yaş grubu çocukları ve öğretmenleri gelmişti atölye çalışmasına. Önce, Marmara Üniversitesinde verdiğim çocuk edebiyatı derslerini tanıtan filmi izledik ve öğretim süreçleri konusunda bilgiler verdim. Ardından kurt, kuzu, ot öyküsü oynamaya karar verdik çocuklarla. Üç çocuk seçtik tahtada resim yapmak üzere. Biri ırmağı çizdi, biri kurdu, üçüncü çocuk kuzuyu ve ot demetini. *Sözleşme, tehlike, armağan* sözcüklerinin öykünün oluşumunu belirleyeceğini de açıkladım çocuklara. Sözleşmeye göre, öykü bitinceye kadar kuzunun otu, kurdun kuzuyu yememesi gerekiyor. *Tehlike*, kuzunun tek başına karşı kıyıda ikinci bir kurdun ortaya çıkması ihtimali. Çocuklar çok aceleci davrandı önce. Kuzu otu,

kurt ise kuzuyu yerse öykünün biteceğini söyleyince öykü oyunumuz uzadı. *Armağan* ise öykünün sonunda otu kuzunun yemesini sağlamaktı. Kayıkla kuzunun ve ot demetinin karşı kıyıya geçmesini önerenler çoğunluktaydı. Atölye çalışmasına gelen çocukların yaş farkı nedeniyle zaman zaman *sözleşme*'ye uymayan görüşler nedeniyle sonuca gitmemiz zorlaştı. Bu öyküyü çocuklarla oyun bağlamı içinde tamamlamak istediğimde dikkatimi çeken iki eğilim içimi acıttı: Çocukların çok aceleci davranmaları ve önlerine gelen her şeyi bir fırsat gibi algılayarak yiyip tüketmek istemeleri. Yeni çocukluğun genel bir eğilimi de bu... 40 dakikada kuzuyu karşı kıyıya geçirebildikse de kuzu tek başına kaldığında ikinci kurdun kuzuyu yeme ihtimalini söyleyen çıkmadı çocuklar arasından... Atölye çalışmasını izlemeye gelen Mavisel Yener de izledi öykü oyunumuzu ve öyküyü çocukların sonuçlandırmasından yana olduğunu söyledi. Kurt, karşı kıyıda kaldı. Otu da *armağan* olarak acıkan kuzunun önüne koyduk. Kurt, kuzu, ot öyküsü çok uzayabilir her oynayışında. Oyunu çocuklarla ve yetişkinlerle oynarken tema değişebilir de. Bu oyunda kilit kavram, *tehlike*. *Tehlike*'ye karşı çocuklar ve yetişkinler farklı koruma yaklaşımları gösterebilir. Ne yazık ki tek tip çocuk yetiştirme anlayışında *tehlike* karşısında ne yapılması gerektiği yaklaşımı yok. Çocuk edebiyatı bağlamı içinde kalarak vurgulamamız gereken ise şu: Ya ikinci kurt gelirse? Bu sorusunun cevabını aramak ve öyküyü ona göre kurgulamak ise yazarın işi...

“III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu”nun kapanış oturumunda Mine Soysal, Yusuf Çotuksöken, Selahattin Dilidüzgün, Zehra İpşiroğlu, Necdet Neydim ve bendeniz sempozyumun genel değerlendirmesini yaptık. Oturumu, Türkiye’de edebiyat eğitiminin öncülerinden Cahit Kavcar Hocamız yönetti. Çocuk ve gençlik edebiyatının bütün bileşenlerini bir araya getiren bu sempozyum geleneği çok önemli. Üniversitelerin her alanda bu açılımı göstermesi durumunda umudumuz daha da çoğalacak. Bundan sonraki sempozyumlarda çocuk ve gençlik kitaplarını okuyan çocuk ve gençlerimizin atölye çalışmalarına katılmalarının yararlı olacağını düşünüyorum. Bunun için sempozyum duyurusuyla birlikte çocuk katılımını sağlayacak yönergenin açıklanması yeterli. Çocuk ve gençlerin edebiyat algıları ve çocuk gerçekliğini kavramada alanın bütün öznelere besleyebilir bu süreç...

İkinci sempozyum için çocukyüzlü bir devrim, demiştim. 17 Ağustos 1999 depremi sonrası rahatsızlanmam nedeniyle ilk sempozyuma katılamamıştım. Sempozyumlar, çocuk yüzlü devrimler olarak çocuk ve gençlik edebiyatı tarihimize geçtiler. Ankara Üniversitesinin çocuk ve gençlik edebiyatına armağan ettiği bu üç çocuk yüzlü devrimin mimarı Sedat Sever’i ve gönüllü yol arkadaşlarını içtenlikle kutluyorum. Tohum ekilmiş, yeşermeye başlamıştır. Ağaç çiçek açacak ve meyveler olgunlaşacaktır. Ne mutlu Türkçenin en güzel meyvelerini tadacak ülkemizin ve dünyanın çocuklarına...

Tarabya, 22 Mayıs 2012 Beşinci yılın son Çocuk Edebiyatı dersinde, okur yaklaşımı kuramı ile edebiyat çemberini değerlendirdik sınıfta. Bu yıl öğrencilerde ilgi daha da azdı. Ders notlarını güncelledim, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kültürü bağlamında 60 yazıyı elektronik ortamda yararlanmalarına sundum, her ders kitap armağan ettim öğrencilere, yine de başaramadım. Okuma alışkanlığı gelişmemiş öğrencilerin çoğunlukta olduğu bir ortamda Çocuk Edebiyatı dersi küçümseniyor. Çocuk Edebiyatı dersi olmalı mı? Sorusunu daha sık sordum kendime bu yıl. Gelecek yıl derse gidip gitmeyeceğime sonbaharda karar vereceğim ...